

פרופ' דניאל פרידמן עם פרישתו של ד"ר חשין

מעריב מארח

עם פרישתו של ד"ר מ. חשין ממשרד המשפטים איבד הסירות המשפטיות של מדינת ישראל את המשפטן הראשון במעלה שלו. להערכתו, מאז שסיים ה' שופט חיים כהן את תפקידו כיועץ משפטי לא עמד לרשות הסירות המשפטיות של המדינה משפטן ברמתו של ד"ר חשין.

בממשלה. לעומת זאת פנו לבג"צ 3 אורי חיים בבקשה להצהיר ששרי המפד"ל ממישיבים לכהן בממשלה.

אין צורך לומר שלהסתגלות מדינה זו לא נמצא כל תקדים. ובכלל חשין מציגו שבת משפט נדרש לקבוע את הרכב ה' ממשלה וכי מדינה חפזה לבית משפט כדי להביא לכך ששניים משריה, הגור' סים שהתפטרו, ימשיכו לכהן בממשלה.

על כף המאזניים עמדו לא רק מה שגוראה או כשאלה מרכזית, היינו, מהו הרכב הממשלה, אלא שאלה נוספת הכרו' כה במעמדו של היועץ המשפטי. די לנסות להאר מה היה מתרחש אילו לא היתה עזרתו של היועץ המשפטי, בענין מיוחד זה, מתקבלת בבג"צ. ויתכן מאד שתיצי הביקורת היו מופנים אז כלפיו.

התעוררה השאלה מי ייצג את המדינה ואת ממשלת ישראל בהחלטיות דרמ' סיות אלה שכת הרבה הוטל בהן על כף המאזניים הן מן הבחינה הציבורית והן מן הבחינה האישית. אותה טעה היו ה' ממשלה והיועץ המשפטי זקוקים לייצוג המשפטי הטוב ביותר שעמד לרשות ה' מדינה וכך נתבקש ד"ר חשין לייצג את מדינה ישראל. הוצגה לא הכויכה.

אפשר לחלוק על מידת התבונה הפו' ליטית במהלכי ראש הממשלה דאז, אפשר גם לחלוק על הגישה המבקשת לפתור במקרה מעין זה, בעיות פוליטיות בכלים משפטיים. אך היועץ המשפטי עצמו הוכח כמדוייק, וייצוגו בבית משפט כמשולם ומכאן לענין מינוי היועץ המשפטי ל' ממשלה.

איש איננו גורס שהיועץ המשפטי חייב לבוא מבין עובדי הסירות המשפטיות. אלא שאין גם לזרוט את ההיפך, היינו שכ' אשר אדם מתאים נמצא בשירות המשפטי הממשלתי — ובמקרה הנוכחי היה ד"ר חשין. להערכתו ולהערכת רבים אחרים, המועמד המתאים ביותר לתפקיד מכין כל אלה שהיו מוכנים לקבלו על עצמם — אין להמצא ממנוי מתוך הסירות. ואין זה רק ענינו של ד"ר חשין. ראשית, ראוי כאמור למנות את המועמד המתאים ביותר. שנית, שכרם של הפרקליטים כ' צברת שירות המדינה נוסף במידה ניכרת מהכנסתם של פרקליטים בעלי תחומים דומים בשוק הפרטי. אך הם וכאלה לפחות לכך שאם המועמד מתאים לתפקיד הכרו' ביותר בשירות המשפטי נמצא ביניהם — לא יפסחו עליו.

המינוי הנוכחי לא הותיר לד"ר חשין כל ברירה. עם פרישתו איבדה המדינה את הטוב שבפרקליטותיה.

מבין הפועותיו הרבות בבית המשפט העליון אכזיר רק את זו שהתקיימה ב' שלהי שנת 1976 וראשית 1977. ואף ש' היה הדבר לפני פחות משנתיים, דומה כאילו חלפו מאו שנות דור. כוונתי להת' דיינות הנוגעת להרכב הממשלה, מעשה שראשיתו בהופעת מטוסי ה"א-15. ביום ששי אה"צ, המשכו בהצבעת בענין הצעת אי האגון שהועלתה בכנסת, ובהודעתו בכנסת של ראש הממשלה דאז מר רבין, ביום 20 לדצמבר 1976, בשם הממשלה. על פקעת כהונתם של שרי המפד"ל ד"ר ברג, ד"ר הפאל ומר המר.

באותו יום זימן מר רבין ישיבת ממשלה חודיע על כוונתו להתפטר מתפקידו כי ראש ממשלה, ואילו שרי ל"ע מר קול ומר האזנר, הודיעו באותה ישיבה כי בדעתם להתפטר מתפקודם בממשלה והגישו ל' ראש הממשלה עוד באותו יום, סמוך לתצות, את כתבי התפטרותם. אף ראש הממשלה חלף אל נשיא המדינה והגיש לו, עוד לפני הצות, את כתב התפטרותו. התפטרותו של ראש הממשלה כמלה כהת' פטרות הממשלה כולה, אשר המשינה ל' כהן כממשלת מעבר.

מתוראות חוק יסוד הממשלה עולה כי לממשלת מעבר אין לצרף שרים חדשים רטר-המכהן כממשלה ננו איננו יכול ל' הפטר ממנה (כלשון בית המשפט, איז יוצא ואין בא').

הוות דעתו של היועץ המשפטי למ' שלה היתה כי כהונתם של שלושת שרי המפד"ל אכן נפסקה, ואילו התפטרותם של שרי ל"ע לא הועילה והם ממשיכים לכהן בממשלה. זאת משום שהודעת ראש המ' שלה לבג"צ שרי המפד"ל נכנסה לתוקף מיד, ואילו התפטרותו של שר נכנסת ל' תוקף רק כעבור 48 שעות. נמצא שכהונת שרי המפד"ל פקעה לפני התפטרותו של ראש הממשלה ולפני הוותה של הממשלה ממשלת מעבר, ואילו התפטרותם של שרי ל"ע לא נכנסה לתוקף. מכתבי התפטרות הוגשו אמנם, לפני התפטרותו של ראש הממשלה, אך הממשלה נהפכה לממשלת מעבר לפני שהלפו 48 השעות הדרושות כדי שהתפטרות תכנס לתוקף. וכך, נלכדו שרי ל"ע במכשלה בלי יכולת להשתחרר.

תוך ימים אחדים הועמדה הוות דעתו של היועץ המשפטי לביקורת בג"צ, ב' הרכב של 5 שופטים, במסגרת הליכים משפטיים יוצאי דופן. היועץ המשפטי פנה בשם מדינת ישראל לבג"צ נגד השרים קול והאזנר כדי להצהיר כי כהונתם כשרים לא נפסקה וכי הם ממשיכים לכהן